

HABERLER :

TÜRK TARİH KURUMU'NUN YILLIK UMUMÎ HEYET TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu'nun Umumî Heyeti 1943 yılı İkcinciteşrininin 13 üncü Cumartesi günü, saat 15 de Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki Merkezinde Kurum Başkanı Bay Profesör Şemseddin Günaltay'ın Başkanlığı altında yıllık toplantısını yapmıştır. Toplantının gündeminde şunlar vardı :

- 1) Geçen toplantıya ait zaptın okunması,
- 2) Kurumun bir yıllık çalışmaları hakkında İdare Heyeti raporunun okunması,
- 3) 1943 malî yılı hesapları hakkında Mürakabe Heyeti raporunun okunması ve İdare Heyetinin ibrası,
- 4) Kurumun önümüzdeki yıllara ait çalışmaları hakkında Üyeler tarafından ileri sürülecek teklif ve mütalâaların müzakeresi.

Geçen toplantıya ait zabıt okunarak aynen kabul edildi. Bundan sonra İdare ve Mürakabe Heyetlerinin raporları okundu ve bazı noktalar hakkında sorulan suallere Başkanlıkça cevap verildi. Âzadan Bay Profesör Mükrimin Halil Yınanç Ebülfereç tarihinin bir an evvel basılmasını istedi. Bu eserin basılması kabul edildi. Başka bir mütalâa olmadığı için İdare ve Mürakabe Heyetleri raporları kabul ve İdare Heyeti ibra olundu.

Bundan sonra Kurumun gelecekteki çalışmaları hakkında âzanın ileri sürdüğü mütalâalar görüşüldü. Bu mütalâalar arasında toplanmış olan kitabelerin neşri, tarihî eserlerin tahripten korunması için tedbir alınması ve Umumî Tarih meselesi vardı. Kitabelerin basılmaları için hazırlık yapılmasına, tarihî abidelerin korunması için ait olduğu makamlar nezdinde müessir teşebbüslerde bulunulmasına, Umumî Tarih işinin de Kongreden sonra halledilmesine karar verildi ve toplantı saat 16,40 da sona erdi.

**TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1. XI. 1942 DEN 31. X. 1943
TARİHİNE KADAR BİR YILLIK ÇALIŞMALARI HAKKINDA
UMUMİ HEY'ETE SUNULAN RAPOR**

Kurumumuzun son bir yıllık çalışmalarına ait raporumuzu yüksek heyetinize sunuyoruz :

Mali durum

Kurumumuzun 1942 mali yılı geliri 421.994 lira 21 kuruşu geçen yıldan devrolunan bakiye, 118.000 lirası Hükümet yardımı, 1256 lira 20 kuruşu neşriyat hasılatı, 18 lirası âza aidati, 17.936 lira 35 kuruşu faizler, 459 lirası diğer gelirler olmak üzere 559.663 lira 76 kuruştur. Atatürk vakfından bu malî yıl içinde tahsilât yapılmamıştır.

Bu gelirden 24.269 lira 37 kuruşu daimî memur ve müstahdemlerin aylık ve ücretleriyle muvakkat tazminatları, 4588 lira 70 kuruşu harcırah, elbise ve tedavi masraflarına, 8.324 lira 90 kuruşu demirbaş, kırtasiye, nakliye ve diğer müteferrik masraflara, 95.271 lira 56 kuruşu telif, tercüme ve neşriyat işlerine, 35.870 lira 36 kuruşu Kurum Basımevinin tesis ve işletme masraflarına, 14.850 lira 45 kuruşu basımevi demirbaşlarına, 598 lira 1 kuruşu kitap ve mecmua bedellerine, 36.621 lira 24 kuruşu hafriyat işlerine, 27,135 lira 10 kuruşu Atatürk vakfının vergisine sarfedilmiştir ki bu suretle masraf yekûnu 247.529 lira 74 kuruşa baliğ olmuş ve geri kalan 348.470 lira 26 kuruşun 200.000 lirası arsa ve bina karşılığı olarak 1943 mali yılı bütçesinin hususî faslına alınarak mütebaki 148.470 lira 26 kuruşu da keza 1943 yılı bütçesinin muhtelif fasıllarına taksim edilmiştir.

Üçüncü Türk Tarih Kongresi

15-20 İkcinciteşrin 1943 de Ankara'da toplanmasına karar verilmiş olan Üçüncü Türk Tarih Kongresinin hazırlıkları tamamen bitmiştir. Bu münasebetle Kurumumuzun çalışmalarını gösteren bir sergi de hazırlanmış bulunmaktadır.

Yayın işleri

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve satışa çıkarılmıştır :

- 1 — İsfahani : Irak ve Horasan Selçukluları tarihi.
- 2 — Vekayı (Baburun Hatıratı) I. cilt.

3 — Sadreddin Ebülhasan Ali: Ahbarüdevlet-is-selçukiyye.

4 — Kalost Arabyan: Rusçuk âyanı Mustafa Paşanın hayatı ve kahramanlıkları.

5 — Abdi tarihi.

6 — Arif Müfit Mansel: Trakya - Kırklareli Kubbeli mezarları.

7 — İsmail Hakkı Uzunçarşılı: Rumeli ayanlarından Tirsinikli İsmail, Yılıkoğlu Süleyman ve Alemdar Mustafa Paşa.

8 — Faik Reşit Unat: Atatürk ve Türk İnkılâbı tarihi bibliyografyası. (I. cilt)

9 — Faik Reşit Unat: Osmanlı Sefaretnameleri.

10 — İsmail Hakkı Uzunçarşılı: Osmanlı Devleti teşkilâtından Kapukulu ocakları, I. cilt.

11 — Hikmet Bayur: Türk İnkılâbı tarihi, II. cilt I. kısım.

12 — Hikmet Bayur: Türk İnkılâbı tarihi, II. cilt II. kısım.

13 — II. Türk Tarih Kongresi zabıtları.

14 — Belleten (23-28 inci sayılar.)

Şu eserlerin baskı işleri bitmek üzeredir, pek yakında satışa çıkarılacaktır.

1 — Wittek: Mentеше Beyliği.

2 — Hâmit Koşay: Alacahöyük hafriyatı 1936 raporunun Almanca nüshası.

3 — Babur hâtıratının ikinci cildi.

Bu yıl içinde şu eserler basılmak üzere matbaaya verilmiştir.

1 — Aksaraî tezkiresi (tenkitli tabı)

2 — Mufassal İbni Bibi tarihi (faksimile)

Bu yıl içinde telif hakları Kurumca satın alınarak bastırılmasına karar verilmiş olan eserler şunlardır:

1 — Kâmil Kepecioğlu: Dört asır evvelki fermanlar.

2 — Şinasi Altındağ: Kavalalı Mehmet Ali Paşa isyanı.

3 — Eberhard: Eski Türk Kültür tarihi hakkında araştırmalar.

4 — İsmail Hakkı Uzunçarşılı: 17 inci asırda Türk İngiliz münasebetleri.

Bunlardan başka Neşri ve Şikâri tarihlerinin tenkitli tabloları hazırlanmakta, Âşık Paşazade tarihiyle Silâhdar tarihinin Türk harfleriyle yeniden neşri için hazırlıklar yapılmaktadır.

Ana Hatları eserinin durumu

Türk tarihinin Ana Hatları eserine materyal teşkil edecek olan çalışmalar devam etmektedir. Neşriyat serimizin sekizincisi bu materyallerin neşrine tahsis edilmiş olduğu malûmunuzdur. Bu sene bu seriden üç cilt eser (İsmail Hakkı Uzunçarşılı: Kapukulu Ocakları I. cilt ile, Hikmet Bayur: Türk İnkılâbı Tarihi II. cilt I. ve II. kısımlar) neşredilmiş olduğu gibi diğer bir cildin (Kapukulu teşkilâtı II. cilt) basımına devam edilmektedir.

Bunlardan başka âzamızdan Bay İsmail Hakkı Uzunçarşılı "Osmanlı İmparatorluğunun merkez teşkilâtı,, adlı büyük eserini de basılmak üzere Kurumumuza teslim etmiş bulunmaktadır.

Tercümeler

Bu yıl içinde şu eserlerin tercümeleri bitmiş ve Kuruma teslim edilmiştir.

- 1 — Vladimirtsov: Moğolların içtimaî teşkilâtı.
- 2 — Marquis de Nointel'in hatıratı.
- 3 — Michel Baudier'in Osmanlı sarayı hakkındaki eseri.
- 4 — Tecaribülümem (V. cüz).
- 5 — İbnülesir tarihi 7, 8, 9, 10 ve 11 inci ciltler.
- 6 — Hiyungnu'lar hakkında monografya (I. kitabın III. ve V. kısımlarıyla II. eserin I. ve II. kısımları).
- 7 — Ebülfereç tarihi.
- 8 — Dopch'un "Avrupada kültür inkişafının temelleri,, adlı eserinin II. cildi.
- 9 — Ermeni kaynaklarından Moses Kagankaytuaci'nin Ağuvanlar tarihi.
- 10 — C. Brockelmann'nın "İslâm kavimleri tarihi,, adlı eserinin "İslâmdan önce Arabistan,, bahsi (bu kitabın diğer kısımları tercüme edilmektedir.)
- 11 — Le Strange'in "Şark Halifelerinin memleketleri,, adlı eserinden Horasan bahsi.
- 12 — Kembriç tarihinden "Küçük Asya kavimleri,, ve "Küçük Asya Etileri,, bahisleri.
- 13 — Bulgar tarihi hakkında Osmanlı - Türk kaynakları (II. cüz).
- 14 — Jakubovski: Timur ve Timuriler devrinde Semerkant.
- 15 — Hrozni: Ön Asya'nın en eski tarihi.

Bu sene yeniden şu eserlerin tercümesine başlanmıştır :

- 1 — Gordon Childe'in "Şarkın kablettarihi,, adlı eseri.
- 2 — Vamberi'nin Buhara tarihi.
- 3 — Baron de Tott'un hâtıratı.
- 4 — Bartold'un Moğollar idaresinde Türkistan adlı eseri.
- 5 — Erich Hänisch: Moğolların gizli tarihi.
- 6 — Bertold Spuler: İran Moğolları tarihi.
- 7 — Marquis de Bonnac'ın hâtıratı.
- 8 — Ligeti Lajos'un "Macarlığın eski tarihi,, adlı eseri.
- 9 — Journal d'Antoine Galland.

Bir Osmanlı tarihi ile bir umumî tarih ve muhtasar bir Türk tarihi yazılması hakkındaki çalışmalar

Türk tarihinin Ana hatları eserinin neşri uzun zamana mütevakkıf olduğunu göz önünde bulunduran Kurumumuz derli toplu bir Osmanlı tarihi ile bir umumî tarihe olan ihtiyacı da düşünerek bunların hazırlanmasını ve ayrıca muhtasar bir Türk tarihi yazılmasını muvafık bulmuştur. Bu husustaki çalışmalara başlanmıştır. Gelecek umumî heyete bu sahada daha müsbet neticelerle çıkacağımızı umuyoruz.

Basımevi

1 Temmuz 1942 de faaliyete başlamış olan Basımevimizin bir senelik faaliyeti memnunluk verecek mahiyettedir. Basımevimiz, 1 Temmuz 1942 den 31 I. teşrin 1943 tarihine kadar 6.085 sayfalık (383 forma) 28 eser basmıştır. İlk iki ayın makinesiz geçmesi, bazı büyük eserlerin müellifi İstanbulda bulunduğu için tashih işlerinin ağır gitmesi gibi âmiller göz önünde bulundurulursa alınan bu netice küçümsenemez. Bundan başka çıkaracağımız eserlerin bilhassa temiz basılmasına, hatanın asgarî hadde indirilmesine ayrıca itina etmekteyiz.

Kütüphane

Evvelki sene başlanmış olan kütüphane kataloğumuzun yapılmasına bu yıl da devam edilmiş ve yeniden 6.139 ciltlik 4.376 eserin alfabetik ve sistematik kataloglar için fişleri yazılmış, kontrolleri yapılmış, defterlere geçmiş ve istifadeye konmuştur. Bu suretle üç yıl içinde 15.504 ciltlik 11.350 eserin kayıtları ve fişleri tamamlanmıştır.

Bu yıl içinde 63 cildi satın alınmak ve 293 cildi mübadele ve hediye edilmek suretiyle kütüphanemize 356 cilt yeni eser ile 318 i satın alınmak ve 290 ı mübadele ve hediye edilmek suretiyle 408 mecmua girmiştir. Bu sene ayrıca kitapların ilk harflerine göre üçüncü bir kataloğun da hazırlanmasına başlanmıştır.

Hafriyatlar

Amele ücretlerinin fevkalâde artmış olmasından dolayı bu yıl hafriyatlarımızı tahdit etmek zorunda kaldık. Bununla beraber iki esaslı hafriyatımıza kâfi tahsisat ayırarak devam ettiğimiz gibi, ayrıca Hashöyükte bir kontrol kazısı, Antalya bölgesinde de arkeolojik bir tetkik yaptırarak, ve İzmir hafriyatına yeniden para yardımında bulunduk. Bu seneki hafriyatlarımızdan aldığımız neticeler şunlardır :

1 — *Alacahöyük hafriyatı*: Alacahöyükte 1936 mevsiminde en üstten ana toprağa kadar kültür katlarının tesbitine çalışılmış ve dört kültür devresi içinde (Frikya, Eti, Bakır devri, Kalkolitik) 14 yapı katı katıyete tesbit edilmişti. Bundan sonraki hafriyatlar ve kontroller yapılan bu tesbitin doğruluğunu teyit etmiştir. 1935 ten beri Alacahöyükte Eti katında üst üste iki büyük mâbet, bakır devrinde kıymetli hazineleri ve kült eşyasıyla 14 kral ailesi mezarı açılmış, 1942 de yeni Eti katının hususî mahallesi bulunmuş, 1943 de ise bilhassa orta Eti katında durularak sokakları, hususî evleri ile tam bir Eti mahallesi meydana çıkarılmıştır. 1943 yılının ilmi bakımdan en önemli tarafı 1942 de orta Eti katında ve mâbedin altında bulunan demir deposu yanında demir izabe fırınının bulunmuş olmasıdır. Bundan başka külliye ve şimdiye kadar şekli tanınmıyan Eti kapları, kabartma resimlerde görülen Eti mızrağının orijinali, daha bir çok maddî kültür eşyası meydana çıkarılmıştır. 1943 de şehrin kanalizasyon tesisatı da açılmıştır. Dört çeşit arzeden ve büyüğü, içinde insan gezebilecek ölçüde olan bu kanallar Etilerde şehirciliğin hayli ileri bir durumda olduğunu belirtmektedir. Meydana çıkan mahallelerde meydanların ufak sel taşlarıyla mozayikvâri döşendiği görülmüş ve bir meydan tamamen açılmıştır. 1943 ün güzel verimlerinden birisi de zikri geçen kaldırım altında yapılan bir sondaj neticesinde malûm ve beş çeşit arzeden (Ahlatlıbel tipi siyah, kırmızı astarlı, tırnak izli,

gri ve benekli) bakır devri seramiğine ilâve olarak yep yeni ve Samsun'la ilgili yeni çeşit bir seramiğin bulunmuş olmasıdır.

Orta Eti katında bulunan ve insan yüzü resmini ihtiva eden bir kap höyüğün turova ile olan münasebetini de meydana koymaktadır. Bu tarzda eserler Bolu civarında da bulunmuştur.

Eti katını Bakır devrinden ayıran yangın tabakasında (beşinci yapı katı) bir duvar altında er bronz çağını andıran hendesî tezyinatlı ve boyalı bir kapla tam bir iskelet meydana çıkarılmıştır. Bunun bakır devri ve Kültepe ile ilgisini araştırmak lâzımdır.

Kral mezarlarının devam edip etmediğini anlamak için yapılan araştırmalar menfi netice vermiş, ancak bir köşede kalkolitik devre ait sıvalı bir ev ve bunun içinde de tam bir iskelet ile yanında zarif bir kap bulunmuştur.

2 — *Çankırıkapı hafriyatı* : yedi yıldanberi devam eden bu hafriyat sonunda meydana çıkarılmış olan büyük Roma devri hamamının geri kalan kısımları da bu yıl açılmıştır. Bu suretle dünyanın en büyük hamamlarından birisinin tamama yakın plânı elde edilmiş ve bu devirle alâkalı heykeller, mermer ve seramik eşya bulunmuştur.

3 — *Kırşehir civarındaki Hashöyük kontrol kazısı*: 1931 yılında Profesör Delaporte tarafından üzerinde oldukça metotsuz bir hafriyat yapılan bu höyükte muhtelif arkeolojik tabakaların ve bilhassa ilk bronz çağı boyalı keramiğinin vaziyetini tesbit maksadile bu yılın Ağustos ve Eylül ayları içinde İstanbul Üniversitesi arkeoloji Enstitüsü asistanı Bayan Halet Çambel tarafından Kurumumuz adına bir kontrol kazısı yapılmıştır. Bu kazı neticesinde höyükte Frikyâ, Eti, Bakır ve Kalkolitik devir iskân tabakaları ve bu devirlere ait seramik ve maden eşya meydana çıkarılmıştır. Hashöyükte gerek ilk tunç devri boyalı Kapadokya keramiğinin Eti devriyle muvazi oluşu, gerekse bu keramiğin Van gibi bazı şark buluntuları da dahil olmak üzere diğer mahaller keramikleriyle olan münasebetleri, bu tipin zaman, mevki ve yayılış sahası ve Frik boyalı keramiğinin bu tiple olan bağlantısı bakımlarından oldukça mühim bazı ipuçları verecektir.

4 — *Antalya bölgesi arkeolojik gezisi* : Millî Şef'in buyrukları üzerine esasen arkeoloji bakımından pek zengin bir bölge olan Antalya vilâyeti içinde arkeolojik tetkikat yaptırılması muvafık

görülmüş ve âzamızdan Bay Arif Müfit Mansel bu işe memur edilmişti. Eylül ayı içinde arkadaşımız bu tetkik seyahatini yapmıştır. Raporu henüz alınmadığı için bu seyahatin sonuçları hakkında malûmat verememekteyiz.

İstanbul fethinin 500 üncü yıl dönümü hazırlıkları

Geçen Umumî Heyette verilen karar üzerine âzamızdan Bay Hikmet Bayur'un başkanlığı altında 17.XII.1942 de çalışmalarına başlamış olan İstanbul Fethini Kutlama Kurulu'nun bir yıllık mesaisi memnunluk vericidir. Kurulca üzerinde çalışılması düşünülen konular şu suretle tesbit edilmiştir :

- a) Türlü konularda ve seriler halinde kitaplar neşri (bu devre ait eski metinler dahil),
- b) Haritalar ve maketler yaptırılması,
- c) Resim albümleri tertibi,
- d) Arşivlerde araştırmalar yaparak bu devre ait önemli vesikaların neşri,
- e) Önemli vakfiyelerin tercüme ve neşri,
- f) Bibliyografya tertibi,
- g) Fatih devrinden kalmış eserlerin tamir ve restorasyon işleri üzerinde gereken makamların nazarı dikkatinin celbi,
- h) İstanbul'un 500 üncü fetih yıl dönümü günü toplanacak beynelmilel bir tarih kongresinin hazırlanması,
- i) Aynı tarihte İstanbul'da bir tarih sergisi açılması.

Bu çalışma plânına göre 11 eserin hazırlanmasına, dört metinle iki vakfiyenin tercümesine başlanmış, İstanbul'un fetihden önce ve fetihden sonra üç maketinin yapılması için ilgililere vazifeler verilmiş, arşiv vesikalarının araştırılmasına başlanmış ve oldukça mühim vesikalar elde edilerek bir çok suretler çıkartılmış, bibliyografyanın yapılmasına başlanmış, Fatih devrinden evvelki mimari eserlerin listeleri hazırlanmış, ve bu devre ait bazı mimari eserlerin tamir ve restorasyonu için icap eden makamlara müracaat edilmiştir.

Türk - İslâm Devri Kitabeleri Derleme Heyetinin çalışmaları

Biri Ankarada, diğeri de İstanbul'da olmak üzere iki büro halinde çalışan Türk-İslâm devri kitabeleri derleme hey'etinin bu yıl içindeki mesafesi çok verimli olmuştur.

Ankara merkez bürosu I. Kânun 1942 ayı içinde Afyon Karahisar ve Konya havalisine giderek 32 âbideye ait 12 kitabeyi tesbit etmiş, 17 parça plân yapmış, 18 mezar taşı kitabesini kaydeylemiş ve 71 parça fotoğraf almıştır.

Mart 1943 ayı içinde fotoğraf Baha Bediz İstanbuldaki büroya yardım ettiğiinden Maarif Vekâleti müzeler dairesi fotoğrafile birlikte heyet âzasından Yusuf Aykurt Manisa ve İzmir havalisine hareket ederek Manisa'da 24, İzmir'de 11 âbideye ait 35 kitabeyi tesbit etmiş, 35 parça plân yapmış, 25 mezar taşı kitabesini kaydeylemiş ve 200 den fazla fotoğraf almıştır.

Bunlardan başka kitabeler heyetinden Bay Yusuf Aykurd'un evvelce hazırlamış olduğu resimli Türk âbideleri ve Konya rehberi adlı 6 ciltlik eseri satın alınmıştır. Bu eser 215 âbideye ait 188 plân, 232 kitabe, 107 mezar taşı kitabesiyle 527 parça fotoğrafı ihtiva etmektedir.

İstanbul bürosunun çalışmalarına gelince : daha geniş ölçüde çalışmakta olan bu büromuzun bu yıl içinde tesbit ettiği kitabelerin sayısı 7.525 tir. Bunların büyük bir kısmı mezar kitabesidir. Bundan başka büro, Sinan paşa medrese ve haziresiyle Galata mevlevihanesinin vaziyet plânlarını aldırılmış, yüzlerce mezar taşı ve âbide fotoğrafı çekirtmiş, kıyafet tarihi bakımından önemli aşikâr olan ve mezar taşları üzerinde bulunan kavukların sulu boya ile yüzlerce resmini yaptırmış ve İstanbul'un Türk - İslâm devri mimarî eserlerini ihtiva edecek olan haritadan on pafta hazırlamıştır.

Sinan heykeli

Ankara'da Sıhhat Vekâleti karşısına dikilecek Koca Mimar Sinanın heykeli için Maarif Vekâleti tarafından açılmış olan müsabakada birinci ve ikinciliği kazanan heykeltıraşlara verilmesi icap eden 900 lira mükâfat Kurumumuz tarafından ödenmiştir. Atatürk'ün "Sinan'ın heykelini dikiniz.,, yolundaki emirlerinin yerine getirilmesine bir başlangıç teşkil eden bu müsabakadan sonra, Sinan'ın muvaffak olmuş bir heykelinin meydana getirilmesine Kurumumuz her suretle muzaheret edecektir.

Yeni üyeler

Bu yıl içinde İdare Heyetimizde açık bulunan üyeliğe âzamızdan Profesör Enver Ziya Karal alınmış olduğu gibi, ayrıca il-

mî neşriyatlarıyla tanınmış olan tarihçilerimizden Topkapı sarayı müzesi Müdürü Bay Tahsin Öz, Profesör Doktor Süheyl Ünver, Profesör Ömer Lütfi Barkan ile genç tarih doçentlerimizden Bekir Sıtkı Baykal, Şinasi Altındağ, Ekrem Akurgal, Cemal Tukin ve Tayyip Gökbilgin de Kurumumuzun asli üyeliğine seçilmişlerdir.

Bunlardan başka yine Türk tarihi sahasında çalışmakta ve neşriyat yapmakta olan Cumhuriyet Halk Partisi Halkevleri bürosu şef muavini Halim Baki Kunter, radyoda kahramanlık saatlerini idare eden Celâl Dinçer ve Manisa orta okulu tarih öğretmeni Çağatay Uluçay Kurumumuzun muhabir üyeliğine seçilmişlerdir.

Mükâfatlı tez müsabakası

Geçen Umumî Heyetin gösterdiği arzu üzerine mükâfatlı bir tez müsabakası açılması için İdare Heyetimiz hazırlıklara başlamıştır. Bu maksatla hazırlanan talimatname ve müsabaka projeleri âzamızın tasviplerine arzedilmiş ise de bu hususta pek az üye mütaleasını bildirmiştir. Arkadaşlarımızın bu husus hakkında bir an evvel mütalealarını bildirmelerini rica ederiz. Bu mütalealar tamamlandıktan sonra projeler üzerinde icap eden tadilat yapılarak müsabaka ilân edilecektir.

Tarih sahasında yeni unsurlar yetiştirilmesi

Kurumumuz tarih sahasında yeni unsurlar yetiştirmek maksadıyla Fakültelerimizden iyi derecelerle çıkmış ve doktoralarını yapmış olan 6 Türk gencine ayda yüzer lira vererek aynı zamanda Kurumun ilmî işlerinde çalıştırmak ve bunların kendi sahalalarında ilerlemelerine yardım etmek kararını vermiştir. Bütçemize kâfi tahsisat konmuştur. Yakın bir zamanda muhtelif ihtisas sahalarından 6 genç bu suretle Kurum hizmetine alınarak bir ilmî yardımcıları bürosu teşkil edilecektir.

Bu yıl içinde kütüphanemizin genç memuru Ankara Hukuk Fakültesi mezunlarından Coşkun Üçok evvelce yeni zaman tarihinden doktorasını yapmakta olduğu Heidelberg'e gönderilerek hem doktorasını ikmal fırsatı verilmiş, hem de Alman kütüphanelerinde tetkikler yapmıştır.

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1942 MALİ YILI HESAPLARI HAKKINDA MÜRAKABE HEYETİ RAPORU

Türk Tarih Kurumu Başkanlığına

Türk Tarih Kurumu'nun 1942 malî yılına ait hesapları, defterler ve sarf evrakı üzerinde tarafımızdan tetkik edilmiştir. Bu tetkikatımızın neticesini aşağıda arz ediyoruz:

Yüksek Kurum'un 1942 malî yılı varidat muhammenatı 596.000 liradan ibaret olup bundan aynı malî yıl içinde 559.663 lira 76 kuruşu tahsil edilmiş olduğuna göre 36.336 lira 24 kuruşu noksan varidat tahsil edilmiş bulunmakta ise de tetkik edilen varidat hesabı katf cedveline nazaran:

1 — Varidat bütçesinin 3 üncü faslını teşkil eden Atatürk vasiyetinin karşılığı olan 50.000 liranın tamamının,

2 — Varidat bütçesinin 4 üncü faslını teşkil eden ve Âza aidatı karşılığı olan 100 liradan 82 liranın, ki cem'an 50.082 liranın tahsil edilmediği görülmüştür.

A) Atatürk vasiyeti, Halk partisince Bankadan hesapların alınamaması yüzünden tahsil edilememiş ve mahaza bu miktarın 1943 malî yılı varidat bütçesinde, yer aldığı anlaşılmıştır.

B) Âza aidatı 82 lira noksan tahsil edilmiştir ki bu da 1943 malî yılı içinde tahsil edilmiş bulunacaktır.

Diğer taraftan 1942 malî yılı varidatında neşriyat hasılatından 256 lira 20, faizlerden de 13.489 lira 56 kuruş ki cem'an 13.745 lira 76 kuruş fazlalık müşahede edilmiştir.

1942 malî yılı içinde ifası zaruri olan Kurum hizmetleri karşılığı olarak ve Devlet bütçesi için kabul edilen esaslara uyularak muhtelif fasıllara ayrılmış olan tahsisatla masraf bütçesi de varidata uygun bir şekilde 596.000 lira ile kapatılmış ise de bu miktardan 247.529 lira 74 kuruşu sarfedilmiş ve 348.470 lira 26 kuruş bakiye kalmıştır.

Tetkik edilen masraf hesabı katisine nazaran 2 nci faslın müstahdemler melbusatı maddesinden 994 lira 66 ve üçüncü faslın müteferrika maddesinden de 2.529 lira 47 kuruş ki ceman 3.524 lira 13 kuruşun tahsisat fevkinde sarfedildiği görülmüş ve bu masrafın, Kurum memurlarına verilmesi kabul buyrulan elbise bedeliyle, matbaa tesisi için nakliye şirketlerine ödenen nakliye ücret-

leri karşılığı olarak tediye edildiği ve binaenaleyh icrası zarurî olması itibarile içtinabı gayrı kabil sebeplere müstenit bulunduğu cihetle munzam tahsisat alınması icabedeceği neticesine varılmıştır.

Varidat ve masraf hesabı katflerine nazaran 31 Mayıs 1943 tarihinde kapanan 1942 malî yılının varidat fazlası olan 312.134 lira 2 kuruşun tetkik edilen dekontlara uygun olarak Türkiye İş Bankasında mevcut bulunduğu ve 74.474 lira 70 kuruşun da muhtelif hizmetler ve betahsis hafriyat işleri için verilen avansların henüz mahsupları yapılmamış olan bakiyeleri olduğu anlaşılmıştır ki bunların mühim bir kısmı 1943 yılında mahsup edilmiştir.

Kurumun 1942 malî yılı varidat ve masraf bütçeleri ile bu varidat ve masraflardan tahsil ve sarfolunan miktarları ve 1943 malî yılına devrolunan bakiyenin Bankadaki miktarlarını ve avans bakiyelerini müfredatlı surette gösteren cetveller bu raporumuza bağlanmıştır.

1 Haziran 1942 den 31 Mayıs 1943 tarihine kadar on iki aylık malî yıl içinde yapılan sarfiyata ve tahsil olunan varidata müteallik bütün sarf ve irat evrakile defterlerin usulüne muvafık olarak ve takdire şayan bir dikkat ve intizamla tesis ve tanzim edilmiş olduğu ve bu meyanda demirbaş kayıtlarının da yürütülmesi-ne başlandığı memnuniyetle görülmüştür.

Keyfiyeti derin saygılarımızla arz ederiz.

6. XI. 1943

<i>T. T. K. Üyesi</i>	<i>T. T. K. Üyesi</i>	<i>Maliye Vekâleti Muhasebat</i>
<i>İstanbul Mebusu</i>	<i>Kars Mebusu</i>	<i>Umum Müdürü</i>
FAKİHE ÖYMEN	FUAT KÖPRÜLÜ	FUAT ERCİYEŞ
	<i>B. M. Meclisi Muhasebe</i>	
	<i>Müdürü</i>	
	MAZLUM BULAK	

*

7 NİSAN 1942 TARİHİNDE LONDRA HALKEVİNDE MISS LAMB
TARAFINDAN VERİLEN BİR KONFERANSIN HULÂSASI

**Prehistorik Anadolu'da yeni araştırmalar
ve eski şehirler**

Miss Lamb Türkiye'deki araştırmaları ve kazıları esnasında Türk Hükümetinin kendisine gösterdiği yardımlardan dolayı duyduğu şükran borcunu ve Londra Halkevinin bu hususta bir

leri karşılığı olarak tediye edildiği ve binaenaleyh icrası zarurî olması itibarile içtinabı gayrı kabil sebeplere müstenit bulunduğu cihetle munzam tahsisat alınması icabedeceği neticesine varılmıştır.

Varidat ve masraf hesabı katflerine nazaran 31 Mayıs 1943 tarihinde kapanan 1942 malî yılının varidat fazlası olan 312.134 lira 2 kuruşun tetkik edilen dekontlara uygun olarak Türkiye İş Bankasında mevcut bulunduğu ve 74.474 lira 70 kuruşun da muhtelif hizmetler ve betahsis hafriyat işleri için verilen avansların henüz mahsupları yapılmamış olan bakiyeleri olduğu anlaşılmıştır ki bunların mühim bir kısmı 1943 yılında mahsup edilmiştir.

Kurumun 1942 malî yılı varidat ve masraf bütçeleri ile bu varidat ve masraflardan tahsil ve sarfolunan miktarları ve 1943 malî yılına devrolunan bakiyenin Bankadaki miktarlarını ve avans bakiyelerini müfredatlı surette gösteren cetveller bu raporumuza bağlanmıştır.

1 Haziran 1942 den 31 Mayıs 1943 tarihine kadar on iki aylık malî yıl içinde yapılan sarfiyata ve tahsil olunan varidata müteallik bütün sarf ve irat evrakile defterlerin usulüne muvafık olarak ve takdire şayan bir dikkat ve intizamla tesis ve tanzim edilmiş olduğu ve bu meyanda demirbaş kayıtlarının da yürütülmesi-ne başlandığı memnuniyetle görülmüştür.

Keyfiyeti derin saygılarımızla arz ederiz.

6. XI. 1943

<i>T. T. K. Üyesi</i>	<i>T. T. K. Üyesi</i>	<i>Maliye Vekâleti Muhasebat</i>
<i>İstanbul Mebusu</i>	<i>Kars Mebusu</i>	<i>Umum Müdürü</i>
FAKİHE ÖYMEN	FUAT KÖPRÜLÜ	FUAT ERCİYEŞ
	<i>B. M. Meclisi Muhasebe</i>	
	<i>Müdürü</i>	
	MAZLUM BULAK	

*

7 NİSAN 1942 TARİHİNDE LONDRA HALKEVİNDE MISS LAMB
TARAFINDAN VERİLEN BİR KONFERANSIN HULÂSASI

**Prehistorik Anadolu'da yeni araştırmalar
ve eski şehirler**

Miss Lamb Türkiye'deki araştırmaları ve kazıları esnasında Türk Hükümetinin kendisine gösterdiği yardımlardan dolayı duyduğu şükran borcunu ve Londra Halkevinin bu hususta bir

konuşma yapmak üzere kendisini dâvet edişinin de bu hislerin bir kat daha artmasına vesile olduğunu söyleyerek konferansına başladı. Konferansçı bu konferansı üç kısma ayırmıştı:

- 1) Anadolu'da 3000-1200 M. E. tarihlerindeki tunç devrine ait son zamanlarda yapılan arkeolojik araştırmalar hakkında,
- 2) Bizzat kendisinin hafriyat yaptığı Kusura harabesi hakkında, (Kusura Afyon Karahisar civarında bir köy).
- 3) Etilerin en eski başşehri olan Boğazköye bazı noktalarda temas eden bir karşılaştırma.

Anadolu prehistoryası, son yıllarda Ankara Hükümetinin âlicenap müzahareti ve teşviki sayesinde fevkalâde bir surette inkişaf etmektedir. Yeni müzelerin tesisi, eski matiyerlerin tanzimi, bu hususta profesör ve ilim adamlarının yetiştirilmesi, anıt ve harabe yerlerinin teşhisi, kazıların icrası ve bu hususta yapılan neşriyatın zenginliği, bütün dünya prehistoryacılarının tarihten evvelki zamanlarda olduğu kadar tarihin doğuşundan sonraki zamanlarda da Türkiye'nin ne derece mühim bir rol oynadığı hakikatını kavramalarını temin etmektedir.

Türk Tarih Kurumu'nun Alacahöyükte yapmış olduğu kazılardan çıkan eski eserler, gerek güzellik ve gerekse etnolojik ehemmiyetleri bakımından fevkalâde yüksek kıymetleri haizdirler. Bunların şayanı takdir bir maharetle çekilmiş fotoğrafları Halkevinin sergi salonlarında halkın istifadesine açık bırakılmıştır. Trovadan beri malûm olan garbî Anadolu ile ikinci binyıllarında Etilerin ülkesi olan ve daima muayyen karakteristik hususiyetler gösteren merkezi ve şarki Anadolu arasındaki münasebetleri tayin edebilmek için Ankara civarında Ahlatlibel'de Türk Tarih Kurumu tarafından yapılan kazılardan bariz deliller elde edilmektedir. Bütün bunlardan şu neticeye varılabilir ki, yukarıda adı geçen şarkla garbın ayrılığına rağmen bütün memleket boyunca daima kuvvetli ve esaslı akrabalık mevcudiyeti devam ede gelmiştir. Bu zaman zarfında Trovadaki Amerikan faaliyeti kronolojik ve stratiografik kıymetli malûmat elde ederken, diğer taraftan da Dr. Hâmit Koşay ve Mr. Sperling Türk topraklarında bulunan Troad'da eneolitik bir medeniyet keşfetmişlerdir. Harbin başlamasından çok az evveline kadar Kilikyada şayanı dikkat kazılar devam etmekte ve bilhassa Boğazköy ve Alishar'da tarihsel ve kültürel problemlere dair çok yeni deliller ortaya çıkmakta idi.

Konferansın ikinci kısmı, Miss Lamb'in Afyonkarahisar civarında Kusura'da bizzat kendisinin idare ettiği kazılar hakkında idi. Üçüncü ve ikincel binyıllarında itilâ devrini yaşıyan bu harabe, eski devirlerde Ankara mintakasından Menderes nehrinin menbalarına kadar uzanan, ve cenuba ve garba doğru ikiye ayrılan üç mühim muhabere yollarından birinin üzerinde tesis edilmiştir. Kusura'da kazının yapılması sebebi kısmen bu, kısmen de sahanın müsait bir genişlikte oluşu idi. Burada aynı tipte kâselere ait parçaların bulunuşu da ayrı bir sebep teşkil etmiştir. Kusura ilk defa olarak üçüncü bin yıllarında maden işlemlerini çok az bilen ve ölümlerini şehrin dışındaki mezarlıklara gömen insanlar tarafından iskân edilmiştir. İkinci devir birinci devrin inkitaa uğramadan devam edişinden doğmuştur. Bu devirde tek renkte zengin plâstik tezyinat ve şayanı hayret bir şekilde muhafaza edilmiş olan tuğladan evler istihsal edilmişti. Bu şehir istilâyâ maruz kalıp kısmen tahrib edildikten sonra burada bir intikal safhası başladı. Bu felâket 2000-1900 M. E. yıllarında vuku bulmuştu. Bu tarihin tayini de Trovanın "5 şuleli kırmızı kâselerine istinaden temin edilmiştir. Çok muhtemeldirki, müstevliler Boğazköy, Alishar ve Alaca Höyük gibi Eti merkezleri olan bu yerlerde ora halkının esas kitlesini teşkil eden kimselerdi. Biz bunu yukarda ismi geçen merkezdeki çömllekler ve diğer eski küçük eserlerle Kusura'da bulunanları mukayese etmek suretiyle anlıyoruz. Kusuranın yeni sakinleri kalelerini aynı esaslar üzerine tahkim etmişlerse de Alishar ve Boğazköylülerden mimarî istil bakımından daha zayıftırlar. Bunlar şehrin tepesine şayanı dikkat bir mukaddes mahal yapmışlardı, bu mahalde bir sütun ve kırmızı tuğladan yapılmış bir plâtfom önünde nezirler yapılırdı.

Konferansçı Eti baş şehrinin belli başlı anıtlarının muhtasar bir tasviri ile, heykellere, binalara ve Boğazköyde meydana çıkarılan meşhur kütüphanelerdeki tekstlere hususî bir ehemmiyet vererek konferansını sona erdirdi. Eğer Afyonkarahisar yanında Ialanti namında bir zümrenin yaşadığını izah eden teoriye inanırsak (Madduwatta'nın feci hareketleri ve 1250 M. E. deki isyanı da bir tablette kaydedilmiştir) bir merkezi hükümetle Kusura'nın kurulduğu yer arasında tarihî bir irtibat tesis etmiş oluruz.